

ДЕНЕСВАЕУЛ ВОМАН.

№ 42. АНДЛО IX.

Телеграфъ єссе одать пе септимъ : Жоа. — Препятствіюше се
дѣламъ Сібії ѿ еспедітра фо-
рії ; не аффаръ да Ч. Р. поще, къ
самі гата, пріп скісіорі франкаке,
адресате кътре еспедітъ. Пре-
дівл препятствіюше пентръ Сібії
єсте пе an 4. ф. 20 кр. в. а. еар пе
жизнесте de an 2. ф. 10 кр. Пентръ
человіце тврі але Трансіланіе

ші пентръ провінціюе din Монар-
хії пе влан 5; ф. 25 кр. вар о ж-
нітате de an 2, ф. 62 1/2 кр. Пен-
тръ прип. ші цері стрын пе an 9
9 ф. 45 кр. пе 1/2 an 4 ф. 72 кр. в. в.

Ін серателі се пльтескій пен-
тръ титліюе бръ из. 7 кр. пірж-
кв літере піч, пентръ а дова бръ
кв 5 1/2 кр. пе пентръ а третя реперіро
кв 3 1/2 кр. в. в.

Сібій. 19. Октомвріе. 1861.

TRANSLVANIA.

N. 337/1861.

Conchiemare,

La Asociatiunea transilvana romana repre-
tru inaintarea literaturеї romanесicul-
tivare a poporului romanu.

Dupa-сe Maiestatea Sa c. r. prin прнлата ре-
solutiune din 6 Septembre a. c. se indura prг gră-
tiosu a incuviintă infiintarea Asociatiunei transilvane
romane pentru inaintarea literaturei romane si cul-
tivarea poporului romanu si a aproba statutele ace-
leia, Subscrisulu сá insarcinatu cu conducerea pro-
visoria a afacerilor Asociatiunei, si ia voia, a con-
chiamá pe 23. Octombrie a. c. aici la Sibiu pre toti
4. Noemvru

inteligintii Natiunei noastre carii voiescu a fi mem-
brii Asociatiunei, spre a lua parte la inaugurarea si
deplina Constituire a aceleiasi.

Sibiu 29. Septembrie 1861.

41. Octombrie

Andrei Bar. de Siaguna.

Episcopu

Репрезентандіа Губерніалій рецеск din
іпот Клуж дп контра ціпере діетей.

Маiestatea Воастръ ч. р. апостолікъ !

„Маiestatea воастръ ч. р. апостолікъ ваді дп-
даратъ ку пра грациосу рескріптъ рецескъ din 19.
Сент. а. к. Nr. Кр. 3024 1861 a opdina, къ съ
се конкіеме пе 4 Ноемвр. а. к. а дп лівера рецеска
четате Алба-Ізія о діетѣ.“

Дп контекстуе таі департе аноі се десфѣт-
еште Маiestъї Сале конкіемареа діетей, каре ар
пнтеа аїца пнмаі днгрижірі, пнпъ че Маiestatea
Са пріп коропаре ка реце ал Бнгаріе пн сар Фаче
ші леїтім прнчіпе ал Трансіланіе ѿ жара не
констітюївне, ші пнпъ че діета ар авеа съ се аднє
не база алтор, декът а леїмор din 1848. Прово-
кндуе ла Конференціе dela Бнград, каре ку
серібса ѿ начїника din тоате пнрціле консідераре
а ачестей прнлнсътнте кеїтівн са пропнпчіятъ дп
прнвіїнда ачеста ѿ аштернѣтъ прнмліта са рн-
гара, ка Маiestatea Са съ се дндаре а дп пе-
дека консідерателе орнпднелі дп прн-
віїнда конкіемъреї впнї діете де ос-
вите дп Трансіланіа. Маі департе зіче къ
ачеста діетъ ар ф. дп сине пеленсітъ, деакъ ѿ
сар аднїа, ѿ де сар ѿ цінеа компетітъ, а ексерца
неділнївн, че се қвін пнмаі впнї діете леївіте,
конкіасіле еї ар ф. неваліві, пелегале, ѿ де аре
авеа пнч о потере леїтіоаре, ѿ къ о астфелії de
діетъ дп лок съ дндарственасъ ѿ съ ставілезъ ор-
дinea легаль, ар авеа чеса таі пнгвітоаре врнтаре,
къч еа ар дпннці фръ пеесітате ѿ касъ вр-
чівнаа челов. таі пепнкте пнпкте de контровер-
сінде. — Дпнъ ачеса се пнпнце аснпра чеснлві de
8 ф. каре Маiestatea Са ла редасла тоате днріле
діректе, ѿ зіче къ пріп чеснл ачеста de 8 ф. дп
каре се сокотеште ѿ дареа кацнлві, реснлтъ ачеса
естраордінарь днпропорцівн, къ, пнпъ че пе мпнг
дпнъ чесе de 8 ф. фръ дареа кацнлві, пнптерла-

легъторілор, пнптъръд днпре єї ѿ пе чеї дндрен-
тції ѿ прнвіїації de маі пнпте, сар педіка
катла 15 тї; дпнъ чеснл, каре ар авеа съ се аплі-
че акнта сар педіка пнпнла 160 de тї, пріп каре
Фрнеште къ інтересе челов. таі пнпте дндрен-
тції (tot de ачеа лі се коаче іпіма Р.) ѿ але
алторъ дндрентції інфлнпце че дпнъ фрнтеле
прнчіпе топархіче пн се потѣ цергікі, пнчі де-
лнтьра, крнда тнлнїе а попорвлі vñor de cedac,
саръ Фаче прадъ пріп апітаторі ѿ днптьржт-
торі, ѿ де ачеа губернъл а кнпстат къ вімріе
ла ачеле тнтів, каре аб тншкнат рецімъ Маies-
татеї Сале, а пнпе дп перікл пачеа ачестей ѿ
пріп днптроднчераа впнї астфелії de жнснрі; къч
пнпъ кнпдѣ дп алте прнвіїч але Маiestateї Сале
інтересе попорвлі ѿ пнпте але тареї тнлнї
пн се вкнръ де ачеста фавор, фннд къ діетелі саї ор-
ганизат таі тнлт дпнъ пренондеранта інфлнпцъ а
пропнртції, інтелінпцъ, а інднстрії ѿ а кот-
нерчнлві, се паре ачеа прнчеднръ а Мнестъї
Сале, пріп каре дп Апдеал, каре ар шеріта о сбрті
таі впнъ, се орнпезъ о пнпре дп лнкнре а прн-
чіпілоръ къ тнвіл контрапріе, а ф. пнкнпрісь,
ші ачеа пра іа фостъ къ атнта таі стрынъ, къ кът
Маiestatea Са а хотнржт съ се пнпъ дп вігоаре ар-
тіклії de леїе din an. 1791: (Чатъ кнпмъ се рн-
дикъ губернъл аснпра ачелі скнпснрі de леїе, каре
М. С. а Фнкнто дп фаворвл ротнплоръ, ка съ ле-
дншкнл ѿ лоръ впнї самопвлі діетей, ѿ ачеа прон-
нчеднръ а губернъл о спріжонескъ ѿ консіліарії
ромнпїї днпонтаднкїївне къ хотнржреле націонале,
къ лнпнелі ротнплоръ ѿ але днпнцілоръ лоръ ѿ
кнпстнпціата одать пнпре indіvidual. Р.)—

Маі департе зіче губернъл, къ дпнъ че дп аст-
фелії de modă констітвіта діетъ, ар авеа de про-
блемъ інартікнлареа Nadіnpea ротнпл
днптре націопел de статъ, ea пн сар авеа алта кон-
сечнпцъ, декът о компромесівн а кеїтівн наці-
оналнїлоръ, а кърій деслагаре есте атнта de до-
ріт (ші пе каре тнгіарі о фнкнръ пнпіка Р.); ші
къ ачеа пра іа фостъ пн сареа зъчна днп інтереснл
францілоръ ротнплі, къч де саръ ѿ аднїа діета ѿ
ар адваче конкіасі, еле тнтнї ар ф. неваліві, ѿ
пеленсітъ. — Аратъ аноі губернъл къ тоате леїліе
de маі наїнте аснпраоре de націопеа ротнпл, ѿ
de реліїїа треко-оріенталь пнмаі екнсть, фннд рн-
дикате пріп арт. 1 din anul 1848, къ дпнъ ачестей
артіклії егала дндрентції есте пропнпчіятъ фръ
de осеснрі de націоналнїт, лімѣн ѿ конфесіоне,
ка дп прнчіпе пестрнптавер. (Ам възгн ѿ пнпъ
акнта впнпнїа лн. Р.)

Дп фнне аратъ губернъл, къ, дпнъ че Кон-
сіліарії de губернъл К. Шмідт, I. Алднлансъ, П.
Днпка, ѿ Алекс. Лазар ѿ ар ресерват фрнтелії,
а да дп скріс пнпрнріле сале деснолтате дп днкнрнл
консіліарілоръ аснпра ачестей касъ, пн ва лнпсі,
але трнпнте ѿ ачесте, de лок кнп се вор аштернѣ.
Лнпнцъ къ днрнпції ла'пнцітама обнектнїї кнпст-
е але амнїа къ трнштереа ачестей іпілітаде адресе.

Клуж 3. Октомвріе a. к. 1861.

Вотнл сепарат ал Консіліарілоръ г-
вернїалі ромнпїї Днпка, Алднлансъ ѿ
Лазар.

ДД. Консіліарії губернїалі Днпка, Алднлансъ
ші Лазар аж датѣ ла репресентанднпса Фнкнто
днп прнвіїца конкіетнїї діетії врнтьоріл
вот сепарат дп лнмза тнгіаръ:

„На се поате пега, къ таі totъ кнпрнснлъ
П. Л. рескріптъ рецескъ еміс пентръ конкіетареа
діетей есте октроатъ, ѿ къ ел стъ дп контраднк-
їївне атнть къ леїліе din 1848, къ ѿ къ челе таі
de тнлт констітвітоаре констітвіонале, къ атнта
днпнціоне асекнраторі ѿ жнрнптнте днптьріте леї
de стат легале; таі департе пн поге ф. пнчі о дп-
доїаіль, къ пріп о астфелії de аватері дела леїліе
поастре констітвіонале, прекът са респнкн ачеста
дп конкіетаа репресентанднпсе пріп маіорнтатеа гу-
бернълві, ва проднче чеса таі мape indirnaціоне,
ла тоате констітвіоналнпте снмнтоаре ѿ кнп-
тнтьоаре статнрі ѿ попнлнївн а патріеї, Фръ
днптернпцъ de лімѣн ѿ de націоналнїт (?) ѿ дп
нпнпре дп тоате зеа астфелії, дпкнт е прн про-
бнвнрд, къ адевнрнтъ пнрнпштнле ѿ П. Л. ин-
тенціоні але Маiestateї Сале, а днч днптереле па-
ціоналнїї ла вп вітнрі таі Феріч, ѿ а днптьрі
П. Л. Трон ал дннастії Фацъ къ атнпнптнтоаре
Фнрнпціе, пн пнмаі сар Фаче днпнрт, чи къ пої ам-
тере днпнптеа впнп днпкнрнтнрі пої, каре ап-
дателе inimi департе de але днч ла впнр, чи спре-
днна Патріеї ѿ а днптегнїї іпнпрії ла таі таре
днптьрнтаре, ка о днпнрт ла ачеста сервнсскъ пн
пнмаі трекнптл днпнпці, чи ѿ еспнрнціе тнпнп-
рілоръ челоръ таі апроапе, къч есте вп адевнрн пр-
стє тоате днпнпла, къ о констітвіоне пої, каре
съ ф. епть а днпнптл фрнтеле ѿ кнпнпчоаселе
претенціоні але днптерелоръ націоналнїї din Па-
тріз, ѿ пре ачесте съ ле днпнпческъ, пнмаі
атнпчі поате контало о днпнрт леїліе, днкъ се ва
адевнрн дп конкіетаа къ цнпнпт тнпнпріл націонал-
нїїлоръ, къ леїліе патріеї de снте de an 1 ѿ къ кон-
стітвіонеа еї; дп фнне пн пнпнпт пега, къ дпнъ
лнпнціе стнптнтоаре дп вігнрі але зеа есте кнп-
тнпціа, ба днтаріа рецескнл губернъл, а апнра леї
лнпнціе констітвіонале але патріеї, ѿ а репресента-
такнїа de атнта орі къ крнпнчоасе прн вмлнть
снпнпре аснпра ачелор П. Л. орнпнвнл, каре дпнъ
конвнпнріа лнї стаї дп контраднкїївне къ ачесте
лнпнці, ѿ а Фаче атнпчі пе Маiestateї Са Dom-
ннпнл пострн ла леїліе патріеї; фрнт ачеса цнп ѿ
кнпнпческнл пнпнпціеа врнпнріа, днпнрт ачеса
съ снвскнїї ка тнпнпрії аї губернълві de а лоръ кнп-
тнпціа ѿ днтаріа, а спріжнї днпнпнціаа губернълві,
дпкнт еа есте ефнкнвн леїліоръ консті-
твіонале ѿ поснїв, дпнъ конвнпнріа лор ѿ дпнъ
днпнпческнл жнрнптнріа ал лор, ѿ а се алнпнра лнпн-
гнріа еа. Ші еї снпт къ ачеста днтаріа ѿ пнпнпціе
пропнріе ротнпл, (?) фннд къ еї требнє съ пресн-
нпнпці, къ пнчі пнпнпціеа ротнпл пн поате пофті вро-
леїе октроатъ, каре рнсторнпнл колнпнпе Фн-
днпнціале але леїліоръ de стат легале ѿ ачесте
пнпнпціе, ар рннпа тнодннртъ констітвіонале лі-
вернпціе ѿ indenpendnціе, din контрн пої снпт

де ачеа копвінцер, къ націоналітатеа поастръ, съвординьндъ констітуціонале independinе а патрієи ка челві тай ліппалтъ вън тоате челелалте интересе, пъ вреа піні декът съ лапеде дела сине констітътоареа констітуціоне ші съ доеаскъ, ка піні ретъшіделе ей съ се ліптиндъ песте дънса, чі къ еа съ ліпкінъ пепегавервлі адевъръ, къ леціле фъкте не калеа констітуціональ ші базате не конвенціоні вілатерале, къ се пот скімба не алта кале, декът піні не калеа dietei, комбінъ къ Маіестатеа Ca Domnul постръ ші ліп локвл лор пъ се пот креа ші піні ліп віацъ алте леці пось, квітъндъ ла регъла: Cum omnia incerta sint, dum a lege recessit.

Лісъ ачеа парте а конклісілл прѣ споратъ гъверпъ, пріп каре се амънъ півлікаціонеа конкіемъріи dietei ші аштернереа консемпъчіонеа de пітеле роіалістілор пънъ ла ачел піні, кжнд ла ачеаста репресентаціоне ва зрма П. Л. респінс ал Маіестъдї Сале, пъ не пітемъ альтъра din ачелъ мотів, пентръ къ поі ліп пріпінда ачеаста не ам ліпфрантат одать кътъръ М. С. Фъръ съ фімъ фостъ аша порокоші, а къпъта П. Л. респінсъ, че дніпъ пепрёокъпата опініе а поастръ се поате ля піні ка вън респінс репвлсъторі, ші серві de o адеверінъ деспре ачеа, къ М. С. пъ дореште а се авате дела пропнчіата са воінъ. Дніпъ вміліта поастръ пърере пъ не ръшжне даръ акъта алта, декът ка поі фъкънд дектъл ліпдоитеа поастре облігаціоні фадъ къ констітуціонале леці але патріє ші къ асквітареа, че сънтем datorі кътъръ М. С. про піпъндъ, къ крідінчіоасъ вмілітъ леалітате ші сінчірате копвінцероа поастръ, съ не ліптоарчесъ кътъръ пърінтеаска градіа а М. С. ші съ не рътънъ пентръ департареа тутілаціоне лецілор асігвітоаре de констітуціонала indenending, ші тододать dec пре конснінца, а преста деторінціе поастре асквітаре, съ дніпъ добадъ пріп ачеа, къ поі пріп то двлъ пропнсъ de поі, пінітъ ліп лікіраре порвнка Маіестатеа Сале.

Скіртълъ квірінъ алѣ прѣ вмілітей поастре контрапърі се базэзъ даръ не ачеа, къ пріп ачеаста рекламаціоне пъ се десніндеазъ пашії нечесарі спре конкітареа dietei, чі къ поі аштернъндъ червта консемпъчіоне а роіалістелоръ спре П. Л. denmire, tot одать півлікъндъ конкітареа dietei ші din ачелъ темеі, ка ші dietei ліпсъні съ аіве окасіоне, не ліпгъ атътіа контразікътоаре, лісъ тодіна съет пітеле ей пропнчіата indibiduale пърері, съші поате пропнчіа doprіцеле сале фадъ къ Прéлпальл съ Dombitorі.

Клужъ З Октом. 1861.

Аргументація крідіні, не каре се pazimъ ачестъ вотѣ сепаратъ, се квірінде піні декътъ ліпчепнітъ ліп ачесте квінте: „Nо се поате пега, къ аша зікжнд tot квірінълл Рескріптълл рецескъ пентръ конвокареа dietei есте октроат, ші къ ачелаші стъ ліп контразічере атжтъ къ Леціле din a. 1848. кжт ші къ леціле констітуціонале, че ал ештъ, ші саі ліптърітъ къ Diplomate de Acigradie, ші къ жерътълъ.“

Ноі ачі овсервътъ, къ ачестъ логікъ а Консіліароръ роінълл ліптадевъръ стъ ліп контразічере къ опініле лор партікъларе дела конферінціе вънградене, ка каре прілежъ Dл Aldvleau ліптралліе ал zică: „къ пъререа Dлvi Епіскопъ Xainaldъ de ачеа пъ о поате пъртіні, къчі артікълъ de Лечеа електорале din a. 1848. дніпъ кът се штіе, саі adscă къ скопъ, ка Трансіланіа съ алеагъ шісъ тімітъ Denyata la Diete din ылгарія.... ші аша міка шеа пърере есте, къ поі съ тречетъ ла пертрактареа віеі леці електорале спечіале, ресервжнд ресолвареа ші жідекареа кесцінелоръ de маі съсъ

adsce пе тауетъ фъръ конспетівъ ліп шедінда de ері ші de ай, пентръ dieta констітуціонале трап-сільвъ.“

Еаръ Dл Dлпка саі декларатъ: „Ей din пар-temі ше альтъръ ліпгъ опініонеа Еесл. Сале Мітрополітълл Шевлъвъ.“ Dл Конс. Lazаръ ne fiindъ тетбрълл конферінціе пай потвътъ да пъререа са ла ачеа Конферіцъ. — Се веде аша даръ, къ тен-діонаді doi Romъні ліпші контразікъ, кжнд се ацеа-тъпъ вотбл лоръ din Бълградъ къ челъ din Клужъ. Dлоръ ла Бълградъ ал фостъ пентръ октроареа віеі леці електорале, еар ла Клужъ се оштескъ аснпра октроареа віеі леці електорале, ші не віне а зіче, къ Dлоръ тжптъреа Naцінелоръ ardeleene ліп прі-вінда твлдътіре лоръ, ші а ліпнъкъреі ал kondi-ціонатъ ла Бълградъ дела o Diete, че се віа кон-кіема не віа зіче леці електорале октроате, ші акътъ зікъ, къ піні спре шаі шаре ліпкъркътъръ а требілоръ сар diné Diete ліп Apdeal!“

Bine ал zică Dлvi Консіліарі, къ паціонеа ро-тъпъ пъ пофеште асфеліе de леце октроатъ, кареа темеліе Леділоръ de Drептълл de Статъ але Патріе поастре ле рестоарпъ, ші ле пітіческъ, ші tot-одать лібертатеа ші Indenendinga ei o прыпъдескъ; пентръ къ токма din реснктареа ачесторъ моменте тарі паціа роінъпъ осждеште орі че Леце фіе ок-троатъ, орі пеоктроатъ, адекъ констітуціонале, кареа рестоарпъ ші пітіческъ Drептълл челнатврал ші посітів ал паціеі роінъе, че шіаі къштігатъ ачаста піні піні пріп пащтереа ліп патріа са чі ші пріп апърареа Патріе — аснпра inimіchіlorъ ei, ші кареа тододать прыпъдеште Лібертатеа ші Indenendinga ei indivi-dвале, конфесіонале, ші паціонале, ші о піні ліп овезіле Арістократіе таціаре ші Бірократіе та-циаре, съквешті ші съсешті, ші лі іартъ ei піні а веџета ліп Патріа са usque beneplácitum Statum et ordinum! прекътъ ал фост леціліе констітуціонале ardeleene пънъ ла апвлъ 1848. ші вітъ сжптъ ліп паціеі леціле din 1848!

Че есте алта ші лецеа adscă la a. 1848. ла Клужъ, de поі фъръ поі, de пъ ліптъръкареа ліп вештінтъ поі а ачесторъ прецівдіїї пентръ паціонеа поастръ?

Nаціа аштеантъ къ totъ drептълл дела пітії фії съ, ревокареа вотблъ дела Клужъ, ші ліп-тоарчереа ла вотблъ din Бълградъ къ атжтъ шаі твлтъ, къчі ачесті фії ал ештъ, къ ла конферінціе din ліпа ліп Іанвар. a. квр. саі хотържтъ, ка се се роаце Maіestatеа Ca пентръ о леце електорале октроатъ ескісівъ пе сеама Diete челъ din тжтъ къ прівіре ла факторіе че дніпъ съ репрезенте Цара, ші къ штерцереа чепсълл de 8 ф. ш. а., ші паціа, прекът се штіе, стъ ші астъзі къ търіе прелжнъ ачестъ хотържре ші ръгаре, ка репрезентаціа de імпопнъчіонеа ardeleeanъ ла Diete съ фії вілъ адевъръ denlinъ, чеа че пріп лецеа din 1848. пъ се поате ажніце, къчі ачеста п'аре асфеліе de легалітате, ка съ фії капаче а продвиче о а дова легалітате, че о чере презентълъ, чи піні о октроаре кореспнпътъоаре презентълъ есте капаче а проквра легалітатеа пресентълъ, ші пріп ea ші легалітатеа війтірілъ. Аша даръ de cine се ліпделеце, къ паціа роінъпъ рефвъ вотблъ Консіліалоръ със-атінші, карі ші алтінтрелеа ал конпвсъ вотблъ лоръ фъръ воіа паціеі, ба ліп контра хотържлоръ ei. —

Къ ліп 13 ані прелжнъ аша твлтъ октроаре пъ саі къштігатъ легалітатеа чеа допітъ de съсъ ші de жосъ, че аръ фі статорпічітъ апоі о портъ ле-гale а требілоръ, есте drептъ, даръ ші mai drептъ есте ачеа, къ октроеріе челе твлтъ пънъ акътъ de ачеа пай фостъ капаче а статорпічі пічі о портъ легале, ші пріп ea легалітатеа, пентръ къ пай фост кореспнпътъоаре черіпцелоръ пресентълъ.

Ліп сжпштъ ка съ фімъ віне ліпделеші, ліпкъ маі adaocemъ: къ вестіле decpre октроареа modeлі de алецере пептръ Diete, че ера а се adna ліп 4. Ноімвр. пъ пітai пъ вор твлдъті паціа роінъпъ, деакъ ачеле сжпт адевърате, чі ліпкъ о вор скжрві, пентръ къ октроареа ачеа есте форматъ ші кжр-пітъ din лецеа Apdealzъ a a. 1791. mi din лецеа din 1848. а ылгаріеі ліп контра черіпцелоръ вілъ Кон-стітуціоналістъ modepnъ, ші пънъ кжнд асфеліе de октроареі воръ зрта, пънъ атвпчі петічіе векі totъ маі ръвъ воръ стріка вестътвъл зов алѣ Патріе ші вор ліппапоіа статорпічіеа легалітъї ші а посідіеі нормале, че дніпъ съ фі ѡтвроръ скопъл челъ dintjkiші челъ влтімъ. Лісъ скопъл ачеста віківъ капаче пептръ продвичереа легалітъї пъ се ажніце пріп скімбареа персопелоръ, чі пріп скімбареа ра-дикале а прінчіпілъ, че de віа зі сервіті пънъ azі октроерілоръ челоръ твлтъ, ші пріп adontarea прінчіпілъ Пресентълъ, че есте алѣ Reprezenta-ціеі de попоіре ші de Interesе, ші пріп ліп крідинца-реа ліп спре ефектъаре ла асфеліе de Бърваді de Статъ, прі карій ліпсъші Презентълъ іаі кресквтъ ші квітіватъ сієші спре твлдътіреа попоарелоръ, ші спре съсцінера Акторітъї de Maіestatе! Чіне поате denera астъзі къ Бърваді Гъвернълъ абсолъ-тістікъ, ші челъ dela 20. Октом. 1860. пънъ azі n'аі depopнlarіатъ ліпкъ ші ачаста Сfіndenie?

Сіїй 4 Октом. (Бртаре din N. 40.) Ноі ръспнндем твлт стіматълъ кореспндінте сасъ ві tendinде ма-ціаре din Брашовъ, къ ші Dsmncalvъ а квles denpin жерпале چرتане штіреа decpre kandidapea DD. Mochionі, Гежdз ші Pop la поствлъ de Капчеларій авлік Трансілані, ші лі овсервътъ, къ de чеі doі din тъл пъ штім піміка, ші кътъ ам възятъ, жер-памеле саі deminçitъ вілъ пре алтълъ, еаръ кътъ пентръ D. Pop Fіреште, къ не ам фі въкврат тоі роінъпъ, кжнд с'ар фі denmtitъ de Капчеларій, кжнд се въквръ ші Cacii ші ылгарі de варвації лор. Dap ші de ne ap фі фаворіт порокъл съ bedemъ ші пе орі каре din чеі din тъл doі върваді аі поствлъ ръдікації ліп ачест, пост, че ар авеа кореспндінте съ об-сервэзъ аснпра лоръ, авъндъ ей квалітъї, ка ші алді kandidajі de алте паціоналітъї, алта, декътъ піні къ сжпт роінъпъ. Ноі лісъ сперътъ, къ ші сасій ші mariapі се вор deda къ ліпделете а ведеа ші роінъпъ ліп поствлъ шаі ліптале, къ атъта шаі твлтъ, къ кът съ штіе D. кореспндентъ, къ ei пъ се вор ліпълца прі фавор ші конексіоні, чі піні пріп вреднічіа лоръ. — D. Кореспндент штіе ші de de-птаціnea din Inedoarъ, — de ші dъ персоапелор алте карактере ші ле скімбъ, — къ ал терсі ла Biena, ка съ солічітезъ denmirea D. Конс. авлік Ва-сіліе Pop de Капчеларій. — Апоі ліп пріnde ші mi-npne, къ роінъпъ din Комітатълъ Inedoареі, врѣ съ ліптроджъ ліп Комітатълъ лоръ ліпълца роінъпъ, фъръ съ се сперіе de cine, къ ворвеште ліп Брашовъ съсешті.

Ръпнда чеа пъдшітъ а ліпфокатълъ поствлъ кореспндінте пептръ кавса таціаръ се веде маі а-приат din ачеа, къ din ві лікіръ къ totъл фірск ші атъта de обічніт ла тоате паціоналітъїлъ ліп тім-піріле поастре фъръ се ватъ ла окі, прекътъ вътъ ал роінъпъ, адекъ къ din банкетъ, — (deakъ се поате піті о чіпъ прітепенеаскъ банкет,) — че ал dat роінъпъ din Брашовъ вілъ depstat рејтіоре dela Biena, се ліпкътъ а траце ачееа ліпкеіере, къ тоате چркъріле фъкъте пънъ акъта dietei o којлпделецеа а Националітъїлоръ, саі фърмат de червікосітатеа кондакъторілоръ роінъпъ, каріл etc. ші къ ачестъ ал съві образнікъ ші іnfamъ асерть чеаркъ а-

ne пътта днтр'вн жърнал ліверал, към есте „*Vossische Zeitung*“ din Грац. Дар че днчкеркър саъ фъкът спре колпделечере днтр'е националътъд, кънд, ши ѿнде? № сънт ачесте калъпни стригътоаре ла чериј adesse. Дн контра поастръ днтр'вн жърнал атъта de лъдит, пътнай ка съ не петезъ карактерълъ националъ челъдескиш ши съ не днфереze de пеште червикош, къ каре път de a te днделеде. Спънене D. Кореспондент пътнай пои съ не апропиенъ de вои, къндъ вои не пътади пътеле челъвът прп тоате жърналеле интепне ши естерне къ минчівн гросолане ши скорпътър пегюае ши проасте, към сънт ши але Dтаle? Тя аи спъриятъ, къ ромъпътъ ай днвътъ адънапе съкътъ, de вънъ сеамъ къ Dta път ай лътъ парте ла ea, чи аи тримис пре днкрединатъл марторе аврікълат ал Dтаle, ка съдъ реферезе къте минчівн. Дн бапкетъл, ла каре а фостъ пътнай D. B. . . певращованъ, ді саъ кълътътъ кріеръ de aи възътъ ка ла 40 de челебрітъд аи ачесте падівн; ді саъ скълъчътъ пътната, къчи вън пропоноп ай ръдикат пахарълъ пентръ Маiestatea Ca, каре пеа спартъ кътъщеле склавіе ши пеа скъпат de лециле варваре. Доаръ път веи фи аштептатъ, ка ромъпътъ съ ръдиче пъхаръл дн съпътатеа лъї Кошът? — Ці саъ кътреиератъ ваяиериле inimii, къчи ромъпътъ стригаръ къ епътъсистъ: „съ тръиасъкъ Австрія впітъ.“ Доаръ Dta ка neamъ орі саъ път дорештъ о Австрія впітъ, чи аи вреа съте делектезъ съйт рънеле ей, атъта ді de креди-чоасъ inima чеа пръдентъ ши чекъспектъ? Ціаъ сеакт рънпкъ, къчи вън оаре каре B. a дескъріе икоана патімілоръ ши а свферінделоръ поастре, къшнпате прп mariapъ ши перфіде креатъре съсещтъ, de каре се веде, къ цінъ ши Dta. Доаръ път веи пега ачесте фанте исторіче ши къпоскъте ла тоатъ лътъма, доаръ път веи кътъза а афірта, къ път сънт адевърате, деакъ ши астъзъ, кънд Monархъл а пропнпчіатъ de пе-троп егала дндрептъдіре, път аведъ днтръ піміка ане днега тоате дрентъріле ши а не тракта ка пе-пште венетічъ ши оаменъ тікълош, карі съ въ съ-ръте варза чеа вътърътоаре. Ера съ те ловеасъ апоплещіа авзіндъ de пътреа тінеръ, че заче ши се десволътъ дн падівнае ромъпъ. Днсь пай de че-те спъріа, къчи еа път въ днтр'вндао спре съпрематікареа воастръ, чи пътнай спре а се апъра дн-контра съпрематісъріи воастре; „Фіді дрепці ши път въ ва тъстра конспіціїца.“ Ціаъ крепат фереа, къ ла-чіна ачееа саъ вапкет към ді зічі Dta, веъръ чеи de фадъ пентръ съпътатеа денътациене ромъпне, каре дескопері Maiestatъd Сале дн пътеле падівнека съріле поастре, ши діа ірітат тоата піпата чеа de шрпн, de днчепншъ а върса Фок ши Benin ас-цира кондукторілоръ ромъпъ, карі въ дншнедекъ а маі импіла пе ромъпъ, прекът ве плъччаа воаъ. Ці са ліпітъ лімба de гжт, къ дептатъл днторе de-ла Biена а спъс комітенцілоръ съл піште ворб-двлчі, днвъкърътоаре, къ каре съ не фіе днлпъ-іатъ Maiestatea Ca, ши път фачі пічі о конспіції, a dedvche de avi, къ рътъпътъ съпъшъ інстрікці-пелоръ къпътате dela Biена, фак дешарте орі че днчкеркър de о колпделечере а националътълоръ, ши a демѣстра къ вън саркаст тъшкъторі, прп каре modъ аре съ се шъреасъ Сенатълъ імперіалъ din Biена къ 26 төмбръ, ка кънд нои ромъпъ път амъ фі днвъдат din пъдапі, къ път тоате ворбеле се фак тръп, ши къ прп вътъре не веи кончеде ши позъ-атъта проденціш каспікъ, ка съ път не лъсъмъ а фі днтр'вндао de вълте бръе, чи къ вом шті део-севі днтр'е ворбеле вънъ денътат, ши днтр'е фанте. (Ba врта.)

ta întrebarea. Ess. sea P. Episcopu B. de Siaguna, intrebatu fiindu in acésta causa de parerea sea, si o dete intr'acolo, ca de órece biseric'a nostra trebuie sa fia autonoma si independinta de ori care alta biserică crestina din patria, si de órece problem'a gimnasiului este si crescerea religiosa si morala a tinerimei, carea prin ignorarea confessionalismului aru deveni jertfa indifferentismului religionar: gimnasiul sa i se dea pelanga caracterul nationalu, ce luare din firea lucrului, si caracterul confesionalu, ce lu cere pluralitatea, ba mai totalitatea locuitorimiei comitatului Crasialui. Acésta parere, basata pe dreptul, dar si pe datorint'a de autonomia a bisericiei nostrre, pe legile positive ale patriei si pe impregiurările, intre care traimu atatu facia cu statul, catu si cu alte religioni crestine, se afla desfasiurata destul de pe largu in Nr. 36. alu Tel. R.; si avendu a ne provoca la acelu tractat in forma de epistola, voimu alu presupune la cetitorii nostri ca unu ce cunoscutu.

Parerea acésta fu desbatuta prin o corespondintia din Lugosiu esita in Concordia Nr. 16 si 17. si impumnata in cronic'a lunaria a „Revisitei Carpathilor“ diu 15. Sept. Sa cernemu pucintelu aceste reflectari; caci de si numirea gimnasiului de romanu resariteanu, dupa cele ce le scimu, e unu faptu complinitu, totusi e de interesu comunu a lameni catu se poate de bine punctul de diatriba, ca si acum si si de alta data sa ne ntielegem bi- ne unul pe altul. Incepemu cu Concordia. Introducerea acelei corespondintie, carea tracteadia in modu teoriticu referint'a bisericiei si a statului in punctul scolaru, o potemu trece mai curendu, caci aceea parte nu se tiene de noi, (de óre ce disparitatea parerilor in casul de facia nu esista intre biseric'a resariteana si statu, ci intre biseric'a resariteana si alte bisericici, si aici anume cea gr. catolica), parte nu e contraria parerei P. Episcopu. De aceea speramu numai, ca d. cores. din Lugosiu nu va pune pre ierarchul nostru nici in pri- vint'a acésta cu ierarchia rom. catolica din evul mediu, carea voia a decide cu Biblia 'n mana intrebarea teritorului Americanu intre Portugisi si Spanioli; nisci va presupune, ca ierarchi'a nostra atata sa fia de jalusa ori de ambitiosa ori de ignorantă, ca sa vrea a fi biseric'a „unicul protectore, unicul arangiatore cu dreptu de monopoliu alu scolilor“ nici de a face din biserică, „statu in statu“. Nu, nici decum; caci de si scol'a e o parte essintiala constitutiva a bisericiei, (ori deaca vrei: biserică e o parte ess. const. a scoloi), densa scie si aici pazi marginile cuvenite, nu confunda cele eterogene si nu desparte cele omogene; da si aici „cele ce sunt ale imperatului imperatului si cele ce sunt ale lui D-dieu lui D-dieu“, ci dens'a va numai a aduce intrebarea acestei scóle pe terenul legalu, ca acolo apoi sa se de- judece si sa se hotareasca. Acésta e cerint'a cea d'antaiu a P. Episcopu, o cerintia (dupa parerea nostra) atata de dreapta, incatu de s'ar fi urmatu dela nceptu, indrasinu a afirma, ca nimenea n'ar fi cutezatu a o ataca, si asia si neplacerile de pana acum s'aru fi incungiuratu. Caci in adeveru, cum stau trebile la noi si cum si trebue sa stea, esori'a bisericësca, dar nu comitatul, era 'ndreptatita, a proiecta si a planisa scol'a. Am disu: cum stau trebile la noi si cum trebue sa stea. Sa ne damu cuventul, pentru ce? Un'a: pentruca scólele, dupa legile positive ale patriei nostra, suntu confesionale, acésta e adeveru; ear alt'a, pentru ca statul nostru nu e de un'a limba si de un'a credintia, ci de multe limbi si de multe credintie: acésta iar e adeveratu. De aci urmeaza dupa logic'a cea mai firësca din lume, ca nici statul bisericeloru diferite, nici

acestea statului nu se potu increde asia necondi- tionatu, ca acolo, unde cetatenii statului sunt totdeodata si fiili unei si aceliasi bisericici si de un'a limba. O consequintia mai departe de aci e, ca atata statul, catu si diferitele bisericici, si garanteaza unul altuia prosperitatea imprumutata; statul concrede bisericelor crescerea religiosa si morala, de si pe cali diverse, a supusileru sei; bicericele iara, plinindu si misiunea loru cea sublima de a duce in turm'a lui Christosu, cresc cetateni credintosi, lucratori, morali in cuventu si fapta. Dar sa lasamu acestu punctu, care, precum amintiramu, nu este alu nostru, si sa ceream, cum se au un'a catra alt'a diferitele biss. dintr'un statu. Aci iar se modifica impregiurările, dupacum adica voru fi aceste bisericici recunoscute de statu ori nerecunoscute, spriginite de statu ori ne-spriginite. Sa lasam si aci casul din urma si sa trecemu in tacere preste necontentele suferintie, ba ne 'ntreruptele martirii ale unei astfelu de bisericici nefericite nercepte si necunoscute de statu, si sa dicem, ca ele sa si fia deplinu coordinate. Si si atuncia, deaca nu se ignoreadu si nu se para- sescu ele singure pre sine, crescerea tinerime e o parte essintiala a bisericiei ceii vii seu dupa cuventul Apost. „a trupului lui Christosu“. Si de óre ce gimnasiul ca scol'a media intre scol'a populara si uni- versitate are problem'a de a face din elevii sei nu numai „Ciceroniani“, ci si „Cristiani“ buni, ear crestinismul astadi e ruptu in atatea si atatea confe- siuni, de aceea gimnasiul din Lugosiu se proiecta si prochiamà nu numai nationalu romanu, ci si resariteanu. Caci sa o spunemu pe scurtu: biseric'a numai unui gimnasiu confesionalu, firesce cu cuvenit'a influintia a statului, potu incredintia pre tinerii mem- bri ai corpului seu, si gimnasiul iarasi numai in biserică vede garantia esistintie sele. Pentru adeve- rirea asertului nostru ne provocam la fratii nostri din Bucovin'a, cari cu banii sei platiau pre invatiatorii germani rom. cat. tramisi de statu de prin a sieptea tieara, ca sa desnationalizeze pre Romani. Dar nici ca e de lipsa a merge asia de parte, ne potemu opri la gimnasiul minoritilor din Lugosiu, ba ne potemu provoca la unu actu, alu carui valore nu o neaga nici unu Românu: la punctul 2. si 3. alu memoria- lului celoru 26. membrii ai conferintiei nostre natio- nale din 1. Ianuariu a. c. Eaca cuprinsul loru:

2. Comisiunea sa caute si sa recomande re- spectivului cleru acelea midilöce, prin care biseric'a romana greco-resariteana unita sa pote catu mai cu- rendu scapa de jugul concordatului, din cauza ca cativa articuli ai aceluiasi, cum si instructiunile progurgatoare dintr'ensul vatema indirekte chiaru viati'a nationala a Romanului si conturba libertatea conscientiei.

3. Comisiunea sa ingrijescă, ca scólele ro- manesci nici odinióra sa nu vina sub nici unu feliu de influintia straină; ear déca o asemene influintia esista astadi, sa se delature indata; eara aceloru barbati, carii in acesti 10. ani din urma au ostenit in cugetu curatul pentru insintiarea si inflorirea scolelor nationale, sa li se votedie multiamita; totodată sa se afle doi consiliari de instructiune publica romani, pentru fiacare confesiune cate unul. (vedi prot. sied. conf. nat. rom. f. 44). — Pote d. cores. din Lugosiu, carui i cade atata de greu a ne cede cate unu petecu de pamant din terenul seu, ise va paré paradoxu asertul acesta, noi inse anca aflam paradoxa parerea d-lui si a altora, pan- candu nu voru fi in stare a ne areta acelu areopagu nationalu, subt alu carui scutu sa se pote pune cu multe alte cause si acestu gimnasiu. Alt'a cu to- tul aru fi, candu scol'a de desputa aru fi unu in-

Sibiu in 16. Oct. Caus'a gimnasiului insin- tiandu in Lugosiu au inceputu a occupa unu locu in- semnatu alu jurnalisticel romane. Sa fie adica acestu gimnasiu cu caracteru confesionalu, resp. resariteanu, ori fara de acesta, si cu caracteru curatul na- tionalu? acésta fu osia, injurulu careia se'nvrti tó-

stitutu d. e de muzica ori de pictura etc. Dar in gimnasiu, afara pote de matematica si multu istoria naturii, oare care disciplina nu are si a unu elementu educativ? Si tocmai acesta e aceea, ce n'o potu preda crestinii unei biserici la mani sa nu dicu straine, dar celu putin necunoscute. Si iarasi unu gimnasiu, unde la asediarea invatiatorilor, la avantiarea loru, la imprumutatele loru referintie, la metodele loru de invatamant si de educatiune sa se incrucisize atatea influinte, atatea interese de emulatune, ca sa nu dieu de suprematia, si totu acestea sa nu atinga si pre tinerii invatiacei si sa nu 'mpiedece invatamantul si educatiunea, intipueascasi'lu ori cine, noi nu potem. Acesta ne conduce acum in rindu firescu la 'ntrebarea, deea prin confessionalismul acestui gimnasiu se face strictiune nationalitatii ori natiunei? Coresp. dm Concordia afirma, „ca se face bisericei unu micu castig, dor in privint'a vadiei din afara, inse natiunea perde multu, forte multu“. Noi dicem, ca unicul castig alu bisericei este immultirea speselor si a datorintelor ei, ear natiunea castiga in cele curatii natiunale, in inaintarea limbii si a literaturei, si in crearea unui caracteru romanu in tineri tocmai atata, catu aru si castigatu si dintr'unu gimnasiu fora caracteru confesionalu. Cum d-le coresp! au dora dusmanesce si stau facia 'n facia biserica si natiunea nostra? Au dora numai noi, ori numai fratii de ceea laalta biserica facu natiunea? Au dora ajutandu biserica, ori una ori alta, stricti natiunea, ori ajutandu natiunea, stricti biserica? Sa nu sia! Toti istoricul nostrii suntu unu in parerea sea, ca acesti doi factori s'au ajutat unul pre altul intr'ata, incau neau ferit de peritiune. Asia este, si asia sa sia si acum! Sangele si limb'a ne'mpreuna; cateva paraute, pentru a caroru nascere nu portamu vin'a cum se dice nici noi, nici voi, ne despartu! aceste paraute cate odata s'au facutu „prapastii mari intre noi si intre voi“, pote fora vin'a caruiva, pote eu vin'a amendorora; problem'a timpului nostru e facerea unui podu preste aceste paraute, pe care sa ne 'ntalnim la ori ce bucuria, la ori si ce necesu. Ear astuparea parauteloru, — o acesta aru si o truda desierta, panacandu nu va seca isvorul, din care se trag! Ear acesta, credinte, nu e problem'a comitatului, nu e problem'a gimnasiului din Lugosiu. Sa pazesc d-dieu, sa nu devina acestu institutu aren'a cea otravita a certelor confesionale, nici a jocului liberu alu arbitriului, vina acel'a din ori ce parte, (si noi credem, ea tocmai pentru ea e confesionalu, eu unu caracteru hotaritu, determinatu, sigur, nu va devini), ci sai uramti eu totii, ca 'n tacerea cea sacra a museelor sele sa 'si lucre nobila sea lucrare de a cresce Romani buni si crestini buni. Si atunci apoi, neconfundandu nici unu, nici altii cele eterogene si nedespartindu cele omogene, va vedea lumea, ca acestu gimnasiu nu va strica natiunei, ci'l va folosi multu, forte multu. Eara voi vedeti vede, ea pe lumea larga n'aveti mai buni, mai de aproape, mai intimi ca pre noi, nici noi ca pre voi!

statistice sigure, ca sa vedem, cati Romani de
legea nostra si cati de ceealalta sunt in comitatul
Crasiaului si in Lugosiu, cate comune bisericesc
sunt si de o parte si de alt'a, ce midiloce au s-
cestea si celea. Dar neavandu aceste date detaia-
te si sigure, nici voim sa ne provoca la ele cu-
vre unu felu de emfaza, ci dicem numai, ca du-
pacum scimus, Romanii de legea nostra nu numai
in com. Crasiaului si in orasul Lugosiu, ci in tot
Banatul formeaza multu intreccatora pluralitate
locuitorimei. Dar chiaru si candu n'ar fi asia, edice
au proiectatu si prochiamatu gimnasiul de confessio-
nalu, 'si voru fi cunoscendu funtanele, ce le pot
exploata pentru gimnasiu; lucrat remane la parol'
loru de onore!

Si asia potem incheia, caci atat d. corespun-
datu si ori ce Romanu se va fi potutu convinge
de ce directive au fostu condusu p. nostru Epi-
scopu, candu s'a declaratu pentru gimnasiul con-
fessionalu. Si precum a credutu Ess. Sea, „ca nu
cugetu reu, ci numai nouitatea obiectului a formatu
disarmonia in pareri“, asia credem si noi, ca mi-
noritatea a avutu intenitunea cea mai buna, de s-
trebuie sa dicem: primita, si supravotarea eii
privim numai ca unu efflussu alu „vocis populi“
nici decatul inse „ca o lovitura de merte“. Inante de
tote inse si preste tote speram si uram, ca —
repetim si a trei'a ora — neconfundanduse cel-
eterogene si nedespartinduse cele omogene — fla-
mur'a nationalitatii sa impreunie pre fratrii Lugosieni
de ambele credintie subt umbr'a sea cea mantuitora
si acumu si totdeun'!

Catu pentru Revista, estemporativ'a eii musca-
tura, dupa cate le am disu, credem ca se poate
suferi.

„Sürgöny“ и „Ost-West“ деспре тиш-
кареа националите.

Ди декретът апълай ачестия, са десвътят
тишкареа националите дзор да пичи одать ди тоатъ
жърпалеле, къ деосевире ди жърпалът „Ost-West“
каре май къ сеашь апърънд къ тоатъ търия кавса на-
ционалът дзоръ немарияре астфелът, кът тоди арти-
клий првітори ла ачеаста апъраре теритъ съ фие че-
тицъ ши de пъвлкълъ юстръ, каре е ръстръпс въта-
ла читиреа жърпалът дзоръ ротънешти. Ди астфелът
артъкъ есте ши асигра лът „Sürgöny“ каре пентръ
дълъстътатеа лът дълъ репродуктът ши пои прекъм-
броятътъ:

Ди вот марияръ деспре дълтребареа националътъ
еете о манифестаціоне и атъта май апредвітъ, къ-
тътъ марияръ саъ Ферітъ пънъ акта къ дългржике
се словози дълтроб десватере пъвлчестікъ а ачесте-
кестівътъ. Andoit интересант се фаче дълъ ачесте-
вотъ din partea органълъ официал ал капелареи въ
гърещти, къ каре пои (адекъ Ost-West) дълайните
адънареа дитетъ въгърещи ерамъ дълълътъ дълтъ
серюасъ контроверси деспре кестівна национа-
літътъмъръ.

Нои прічепемъ пре вине, къ мариярълоръ ле кадъ
къ греъз, а се дибои къ идеяа егалье дълтрецътъ дъл-
национале-политиче а тътърор националътъ дзоръ Ас-
триеъ, ши „Sürgöny“ есте дестъл de онестъ а ре-
вююаште индиректъ ачеаста дисплъчере: пои дълъ
изплемъ изділ предъ не ачеаса, къ дълтре марияръ
лишъ фаче лок къпощтица, къ тимпълъ съпремаціе
политиче ал въвъ попъл песте алъзъ се амъкъ кътъ
съфършил ши попоаръле, ка съ факъ къ пътници о ди
делеътъ възвіре ла олътъ, тревъе съ репубчівъ а
честівъ кащъ, ши din политиче темеътъ але тингъ

съ мичеъ а се дипріетені къ idea егамеї дипрептъці. Діферіца концептъці постръ деспре ачеаста idee, de ачеа да лв „Sürgöny“ констъ дипр'ачеа, къчъ пои о претіндемъ ка ви дрентъ, дп време че ел оарешкът аръ вреа съя лесе валідате вътай ка о політікъ концепсіоне фъкътъ тімпълъ, дп каре трътимъ. Пентръ дипріетът лисъ не дпдестъліт ші къ атъта, къчъ пои пнпем кредитнца поастръ токта дп ценівъ тімпълъ ші дп сімпетътъ de дрентъ ал попоарълоръ, каре амбъ дипретъл къ дипретъл фъкъръ къ пнпіцъ, че дпкъ de кржндъ се пнреа імпосівъл. Двпъ че даръ пои не дптішіарът одать не камеа ачеста, се ва маі потеа конспіла кътє о діферінъ, ші mariapii дебнъ сеатъ нв воръ авеа съ се тънгъе деспре ачеаста. Артікълъ лв „Sürgöny“ санъ аша:

„Era de провъзгътъ, къ, прекътъ ва дъпцеzi тъна de фер а абсолютнътъ de зече аи, ші спі- рітълъ попорълъ ва вені ла о ресъфларе маі ліверъ, се вор скъла национале аспірадінъ але попоа- рълор патріе асемена апъсате пріп рецітъл пер- тъпісъторій къ реноітъ пнптере, къчъ де ші попоа- ръле дп времеа дръръ ачестеї апъсърі нв саі по- тът мапіфеста, еле тотвът саі ръдікат пріп дънса тот маі таре.

Ар фі о timiditate деакъ ам вреа съ adскріем тішкареа діферілоръ националътъ але църіи дела 2% апіаціелоръ стрыне. Астфелів de дипъ- ръжтаре din афаръ поате лвкра пнмаі асъпра релет- лор instincte ші формézъ ачеса парте дипъпекоасъ а тішкъръ, де каре се тресъръ ші дпсъшъ маі къ- рателе елементе але партітълъ de тішкаре. Че е лисъ дп ачесте тішкъръ побил ші съблітъ, а- чеса есте totъдеенъ ші фірескъ; ші ачесте съпътъ ресълтълъ totъ ачелор съблітъ instincte, каре аѣ деңтептатъ ші пе а поастръ de тълт вітатъ наци- налітате магіаръ пннтъ de 50 аи ла віацъ повъ ші о kondъче ші пнпъ азі. Мішкареа лоръ есте даръ рѣдіть къ а поастръ, ба е identікъ ші пнмаі дп челе din афаръ опъсъ, че се пот дельтъра ші тре- въе дельтърате, къчъ ачесте пе съпътъ dаторі дп- прътътъ. — Деакъ прівіт претенсіоне- ро шъпнлоръ, как съпъ еле формълате дп dec- tencionatele конклсії Карашовене, ші дѣкъ вр- търим къ атенціоне ирэ віне pedітатъл къ вп тактъ політікъ, скрісъл органъ ал Славілоръ din Monarхia Австроіакъ (Ost-West), атъпчі вомъ афа, къ idea кондакътоаре а лоръ есте ачеса: а пнпе съпър- щіт фіе къ реі орі кът формате історіко- лагале съпремації дипретре националътъ- ціле Монархісъ. — Ачеаста се паре дп cine ші de cine а фі пнмаі о пнръ сентіпъ теоретікъ, че нв аре маі маре саі маі тік прещъ, декът прок- ламатъл ла ап. 1789 прічинъ ал егалітатеї indіvi- zилор, че пнчі декътъ нв по ате дипъледека не егалітатеа датъ дела патъръ щі санк- ціопатъ de сочітате; нв аре пнчі маі маре пнчі маі тік прещъ, декът прічинъле кардинал ла ап. 1848 ші de атъпчі дп коаче рецітрате de дермані дп Констітюціоне лоръ къ о астфелів de діліціпъ, че лисъ нв ценеазъ ші пнчі нв ва цепа о дипелентъ саі о препретътъ стъпкпіре.

Лисъ ачеаста сентіпъ есте вртареа практи- чей idee, къ прерогатива ізворітоаре din прічинълъ de къчеріре, адекъ тітлъл історікъ ал къчеріреї а дипретатъ. Пентръ ачеса фълфъеа пннтъа окілоръ kondакъторілоръ националътълоръ, прекът се веде din Арт. лв Ost-West. (N. 39 ал Телгр. ром.) система кантопаль а Ельвеції, ка вп ideal de статъ ші ка ачеса kondіціоне, de каре дпнодъ компатріо- ції постръ кредитнца лор іттімъ пентръ констітюціоне ші короана Бъгаріеї. Ші дипретъ адевъръ, інтере- съл а решъпеа ма олалъ Monarхia, есте пентръ тоате националътъціле єї атъта de mapе, кът пнчі ачеста прещъ нв е премаре, деакъ ачеаста ар атъриа

de aici. Апкъ нъ а бътят ора ачестей негодиајвп; де вом лга дпсъ дп привінцъ дименсіонеле тишкърі, че се търеше пе тоатъ зіоа, дп каре е ръпітъ Монархія, аної нъ штіт, деакъ ачеа бръ нъ есте апроапе.

Noi ворбімъ къ deadineal de лптрегъл імперійши нъ de сінгъръ Бугарія, къчі релациопеле лор национале сънт аша de рдите, дпкът ресултателе ачестей тишкърі нъ пот фі алтфеліш ділколо de Лайта, ка дінкоачі de Лайта. Дпсъ съ нъ вртърімъ фантасія славілоръ пъпъ ла Алпі Ельведіе, чи съ прівімъ лптреваре din ачееа практикъ парте, дпшъ каре Комітател Карапшлі а deslegat'о ші дп каре ел нъ крепъ къ ва рътънае Фъръ імітаторі. — Алецереа літбей адіністратіве а Комітетелоръ прівірепрезентантъл корп, че дпфьдошезъ легалмінте Комітател, дпдествlezъ пе рошъні din Карапшлі; фінд дпсъ къ семінціле попоарълор дп Патрія поастръ сънт аша de mestекате, дпкът о астфеліш де конклусіоне ар вътъта алте националітъці, ва ар къшвіла ші фрекърі, ашадаръ din партеа сървілоръ карі (афаръ de дістріктъл Чаікістілор, дптрю парте а конфініліш тілітаре ші дп Сірміш, че дпсъ се рекламъ de Кроація) пічі лптр'єнш Комітател нъ формезъ майорітатеа, са івіт idea, ка Комітателе съсекопстітвзез ші апондеze дпшъ националітъці. — Дрент зікънд дпсъ поі дінен ачеаста de o idee minoren, аспра къреі, де сар пъне дп лзкрапе, дп сквртъ тімпъ сар реклама фоарте тълте вътъмате інтересе адіністратіве (?) Съ лътм п. е. четатеа C. Andreev (льпгъ Бєда) афаръ din іспідікішнеа Комітателі Неста, ші съ о пънем съвт комітателъ чел маі апроапе поі фортунд ал Бачке; — нъ е дпдоіаль, къ C. Andreev, къмъ ва трече дпвътътъра националь, ва лга дпсъші рекврс дп контра ачестей ашезърі. Пелльпъ ачесте тъсърі се ва денопзларіса маі дергавъ пріпчіпіл националітъці есацерат пъти ла асърдітате, дп вретме че імпопзлациопеа магіаръ, каре локвеште дп маі марі пърді але църі маі компактъ, ар перде маі пърдін прін ачеаста. Дпсъ дікъ цінен поі дппързіреа сътънателор националітъці дп тълестріте пе часалменте діформе комплексе ка перфект не-практикъ, пептър къ е некомінаверъ къ таре тълте економічес ші социале інтересе, — есте ачеста темеіш дествъл а рефъса ачеаста idee? Ба нъ.

Noi авем din контръ съ не дппретенімъ къ еа, деакъ ачеаста сервеште спре дппъчізіреа челоралалте националітъці. Ачеаста есте маі дпсемпать дектъ тоате прівіцеле адіністратіве; поі съ лъсъм лор, ка съ ждече, дікъ къштігіріле идеале терітъ сакріфікареа челор реале. Еі вор вені ла ачеаста, кънд вор ведеа астфеліш асеквратъ десволтареа националітъцілор лор din тоате пърділе. Тоате ачесте сънтъ ажъма нътама о пърре индіндіаль, ажъреі пънере дп лзкрапе, де сар ші прімі de овітіе дп патрія поастръ, ажъма нъ атъръ дела поі.

Е къ пътінцъ, къ сороріле націсні дпші воръ дпліліни допінгеле ачесте ші Фъръ de noi. Лътма дпсъ баремъ съ нъ зікъ, къ леаі довъндітъ Фъръ воіа поастръ. Еа пічі нъ поате зіче; къчі де ші о-ператвъл комітетвъл dietei нъ а дпдествъл din тоате пърділе, сл totvsh аратъ, къ націсніа а вртъ къ серіосітате.

Лптре алтеле ціпъ періодъл de тречере алъ постру, дп каре поі пътінім ажъма, маі лпнгъ саі маі сквртъ: чеа din тъе dietъ ва фі кіематъ, а edifika прін deslegarea кеітівні националітъцілор дпвлъ дппъкъріи пе о базъ дпрътоаре, а къреі компланаре афаръ de dietъ пічі о патріотікъ националітате нъ ва фі аша de патріотікъ ші не еспертъ, ка съ о арате de севършітъ ші дппъчітоаре.«

Noi обсервъмъ лві „Sürgöny“ къ idea, де а констітюї ші апона Комітателе дпшъ националітъці, орі кът і се веде лві de minoren, не-практикъ ші тълестрітъ, некомінаверъ къ інтереселе економічес ші социале; тотвш пътама сінгъръ е дп старе съ дппече допінгеле тутврор националітъцілор; къчі де есте впш попоръ съ есісте політічесі ші съ се десвілте дпшъ інтереселе сале националь, требвз съ аівіе терепвъл съв адекъ комітателе сале апона, ші националітатеа үенетікъ съші афле еспресівніса дпшъ віада de стат ші съші пъстрезъ ші адіністрезъ автономія са националь дпшъ тіпвъл съв националь. Ші де ачееа не дпввкъръ тълтъ къ „Sürgöny“ реквпояште пе часалтата de a се дппретені ші магіаріи къ ачеаста idee, деакъ въд къ ачеаста контрівъе ла дппъчізіреа челоралалте националітъці дпшъніе tot odatъ сперанцъ, къ диета чеа маі а-проапе ва фі кіематъ а edifika ачесто онъ алъ дппъкъріи пе о базъ дпръверъ прін deslegarea дптревъріе националітъцілор; дпсъ нъ не пътемъ контені а нъ рефъкта, къ ачеаста deslegare, деакъ аре съ фіе дпшъ фантъ дпръверъ ші прічіоасъ, аре съ се фактъ пе база перфектей егалеі дпдрептъцірі дп адіністрареа пшвікъ, дп літвъ ші тоате афачеріле. Нічі о супремація, пічі о предомніре а впшіа пеце елтвъл. Доктріна деспре о не егалітате датъ деля патвъл ші санкціонатъ de социале съ фіе де-парте de поі, къчі поі прекъмъ амъ ешіт тоуд дпшъна креаторълі, аша авем еаръш тоуд фрептърі патврале неконтестабіле, каре пътама въ потереа ші къ дпшълъчізіпеа ni саі ръпіт ші санкціонат нътама прін лециліе челе варваре але тімпілоръ трекуши.

Времъ съ edifikътъ опшл дппъчізіреа дп діетъ къ магіаріи ші къ тоате националітъціле челоралалте ла олалъ дп хармонія фръдаскъ ші дпцеленцере впшъ пе база перфектей егалеі дпдрептъцірі, дпсъ дікъ ні сар рефъса допінгеле ші дрептъріле поастре дп диета фітоаре, прекъмъ се рефъсарь дп чеа трекути ші врет съ се рефъсе прін тоате інтріцеле ші дп Apdealъ, атвпчі поі ле вомъ прімі прекъм амъзіш ші Фъръ ea, пътама съ віпъ din тъна Монархія, Фъръ пептъ ачееа съ прівімъ ачеаста фантъ пепатріотікъ ші не-спертъ.

Gimnasiu romanu in comitatul Satumarelui.

De pe malulu dreptu alu Somesiu 15. Sept. 1861.

Romanii din comitatulu Satumarelui acum de seculi au sentit lips'a unui gimnasiu nationalu, insurbit'a si timpurile cele fatale asia au voitu, ca aceasta lipsa strigatòria la ceriu neci pan' in momentul de facia se nu se supleneasca, ci deaca voimu se gustamu nectariulu celu dulce alu stiintieloru, si adi inca mai suntemu constrinsi a cerceta scólele strainiloru, unde apoi neamicili celi incarnati ai romanului implu ererii celi sanetosi ai tenerimei noastre celei fragede cu nesce cunoșintie mincinose, cu nesce pareri retacite false despre originea nostra cea stralucita, ma acesti invetiatori malitosi prin „doctrinele loru cele yafre“, prin falsificatele si resuscitele adeveruri istorice pre multi ei desvescure chiaru si de characterulu loru omenescu, si-i fecera se calee cu piocele sacrilege legile cele neviolabile ale naturei, si asia se-si despriuiesca chiaru si pre mam'a aceea dulce, care iau nascutu, laptatu si crescutu, ca-ci acesti sugravi straini siarlatani — carpaci — tipulu celu originalu nobilu si maiestosu alu mamei — națiunei — noastre intru atata lau schimositu cu penelulu loru celu scalciatu, incatu multi s'au rusinatu si spaimentatu de dinsulu ca de o chimera, si in estu modu s'au lepadatu de mam'a loru cea dulce. Si se ne credeti, ca metodulu acesta adoptatu din principiu prin toate scólele straine neau liferat u multime de totu soiulu de renegati, lapidati, perduiti, cari as-

tadi suntu mai incarnati neamici ai nostri, decatul strainii aceia, cari iau infundatu cu cunoșintiele loru cele mincinose, si leau tornat in capacina principiile cele invenite in reumatela loru altumintrea menite pentru desnationalisarea noastră. *)

Toate acestea cunoșcundule prea bine intielegint'a romana din Satumare, si despre o parte nevoindu a mai cresc pui de neparea si sieri veninosi, cari se-si verse veninulu loru celu spurcatu in sinulu celu curatul alu mamei loru; eara despre alt'a parte portandu frica temeiosa, ca nu cumva cu timpu elementulu romanu d'ací se se contopeasca in caldarea cea confundatoaria a magiarismului, cu toata seriositatea s'au detiermuritu, si e prearesoluta a redică ori si cu ce sacrificii unu gimnasiu nationalu pe spesele romanilor din comitatul, — contandu si pe ajutoriulu bravilor mecenati romani — alu ca-ru nu trece peste 100,000 de susete.

Că cu atatu mai repede se ne ajungemу sco-pulu nostru celu salutariu, amu si facutu pasii pri-mitivi, precum va vedé on. publicu din protocolul aci sub ./ pentru publicare alaturat, ma ce e mai multu cei ce au fostu de facia la aceasta conferintia improvisata au si oferit u in favorea gimnasiului pro-iectatu sume formose, despre ce se va convinge on. publicu din consemnarea aici pentru publicare sub ./ inchisa.

Resultatulu conferintiei nóstre dara e cuprinsulu protocolului sub ./ cuminecatu, si sum'a de 1816 R. v. a. Aceasta suma ce e dreptu e forte mica facia cu spesele cele enorme ce se recern la redicarea si organisarea unui gimnasiu, inse speramu, ca poporu-nulu nostru romanu, precum si intielegintii romani, dara mai vertosu preotii din acestu comitatul, con-vigunduse despresantien'a acestui scopu salutariu, voru rivalisa unii cu altii in subscrierea ofertelor cu atatu mai vertosu, ca o parte buniciu dintre pre-otii din Satumare din darulu lui Ddieu au bunuri pamentesci in mesura buniciua, eara aceste leau si castigatu, si le castiga din viati'a sociala a poporu-lui romanu intre cari vetiuescu, si pre care pasto-rindulu trebuie se poarte grige neadormita de oile s'ale, ca nu cumva lupii — de cari su impresorat-e le rapeasca, ca si pan' acumu au facutu mare prada in turm'a cea blanda grasa rapindu mai toate oile cele mai lanose si mai laptose: seu cu alte eu-vinte, cine isi castiga bunurile s'ale din vieti'a so-ciala a poporului romanu, seu si mai limpede, cine traiesce de pe pelea romanului, acela dupa dreptate bunurile s'ale agonisite cu sudori crunte debue se le folosesc totu in aceeasi societate spre scopuri nobile, salutarie, bune si națiunei intregi folositó-rie, ca asia fi României se nu orbece si mai departe in intunecimea cea grósa a nesciintiei, din vin'a, nepasarea se nu dicu recel'a condicatorilor sei, cari suntu preotii, si cari se numesc „lumin'a lu-mei, sarea pamentului.“

Nel place a sperá, ca indreprenderea aceasta salutaria va prosperá, inse ca sperant'a nostra se nu sia eludata se postesc se domnesca intre noi consonantia, armonia, cointelegera, cu unu cuventu se postesc se nu sia intre noi imparecheri, se nu dica neme „io sum a lui Chifa, era io alui Apolos, se nu sia intre noi neci elini neci evreu,“ ci toti se simu una, ca-ci altumintrea nu vomu poté es'i la lumanulu doritul din cauza, ca disonanti'a, disarmoni'a, neunirea strica totu ce e bunu si folositorul. — Se privilegiu cu ochi de Argosu, ca nu cumva se arunce cutare diavolu intre fati de unu sange si de o mama seminti'a discordiei ca-ci aceasta semintia rea si fatala inéca fructele binelui comunu, ea neincetatu róde la redescin'a arborelui fericirei nóstre nationale.

*) In anul 1858 cu ocazia visitari scolelor facendu o es-cursiune pana la Baia-Mare, cercetau si dupa invatacei nostri din Gimnasiul catolicu de acolo, si afandu vre doி, ii intre-baiu ce invata? Me prisne inse nu putinu minunea, candu vediu ca dabu sciura semi spuna: „invetem din természet“ V.

